

Winkels en bedrijven

Dirk Papestraat 46 – 48 en Windmolenweg 48

De rijwielenzaak van Els-Jan en Ten Brincke

WINKELS EN BEDRIJVEN IN BOEKELO

DIRK PAPESTRAAT 46-48 EN WINDMOLENWEG 48

DE RIJWIELZAAK VAN ELS-JAN EN TEN BRINCKE

J.J. DE BOER – BOEKELO, 27 NOVEMBER 2011.

Dirk Papestraat 46/48 en Windmolenweg 48

Als je in lang vervlogen tijden het dorp binnenkwam over de Weleweg, kon je niet rechtstreeks naar de aansluiting op de Boekeloschestraat gaan. Naast het schoolmeestershuis stond aan een klein paadje een boerderijtje waar Niemeijer woonde, dat dat belette. Je moest linksaf slaan, de Schoolweg in. De weg lag langs de school en boog voor het spoor naar rechts, naar de Boekeloschestraat. Later werd de naam Schoolstraat ook gewijzigd in Weleweg. Na afbraak van het boerderijtje werd de weg rechtgetrokken. Het gedeelte langs de school werd opnieuw omgedoopt, nu tot Dirk Papestraat. Op de foto zien we links het pand, waarover deze beschrijving gaat. Oudere Boekeloërs kennen de bewoner van het pand als Els-Jan.

Els-Jan staat voor Jan Nijhuis. De grootvader van die Jan, een Willem Nijhuis, stamt uit de boerderij Elskotten aan de Weleweg 325. Deze Willem bouwt een nieuwe boerderij aan de Oude Veenweg 225 en neemt de naam “De Els” mee. Er zijn vele Nijhuizen in en om Boekelo, maar als gesproken wordt over Els-Willem en Els-Jan, weet men hier precies wie wordt bedoeld.

Jan houdt van techniek en het is dan ook niet verwonderlijk, dat hij bankwerker wordt bij Hazemeyer in Hengelo. Floris Hazemeyer was in juli 1907 in een oude fabriek voor zichzelf begonnen met het maken van schakelkasten en ander elektrotechnisch materiaal. Al in september trad Jan bij hem in dienst. Na zijn overlijden stond in het personeelsblad *De Hazelaar* een *In memoriam*, waarin Jans activiteiten treffend worden weergegeven.

† 5 maart 1964

In memoriam Jan Nijhuis

Op 17 september 1907 trad Jan Nijhuis uit Boekelo in dienst van de heer Hazemeyer, toen nog de enige leider van de Firma Hazemeyer & Co. Hij kwam als draaier, doch werd al spoedig de rechterhand van de oprichter, zowel wat leiding betref van de fabriek als ook op constructief gebied. In de eerste 12½ jaar van het bestaan van de zaak was hij de grote steunpilaar van de directie en hoewel met de groei van het bedrijf de leidingsplaats meer verdeeld moest worden, bleven de adviezen van Nijhuis van grote waarde. Eenvoudige man van het platteland, als Nijhuis was, bleek hij een man van grote gaven, die zich zonder vooropleiding in de electrotechniek al gauw de eerste beginselen van de apparatenbouw eigen wist te maken. Door zijn praktische kijk op de vraagstukken die in het begin van het bestaan van de N.V. Hazemeyer regelmatig aan de orde waren, dwong hij het respect af van de jongere krachten die na hem kwamen, waartoe ook schrijver dezes behoorde. Nijhuis moest om gezondheidsredenen de zaak met vervroegd pensioen verlaten, doch heeft het werk in Boekelo in de voor hem zo vertrouwde omgeving nog jaren volgehouden. Hij blijft in onze herinnering voortleven als een van de pioniers van de eerste 25 jaren.

R. H. Rollema.

Jan woonde in die tijd in het rechter gedeelte van de boerderij “De Kwinkeler”. Van daaruit is hij getrouwd.

Op zijn trouwdag was een koe losgebroken en toen hij nog even hielp om het beest weer in de wei te krijgen, was het gevolg, dat hij een lelijke scheur in zijn nieuwe trouwpak opliep.

Hij trouwde in 1906 met Gerritdina Brus. Zij was geboren in de boerderij van de kwekerij Rosink aan de Boekelosestraat.

Jan had carrière kunnen maken bij Hazemeyer, maar hij voelde meer voor het edele handwerk. Techniek was zijn lust en zijn leven. Zo had hij aan zijn fiets een motortje gemaakt en reed daarmee naar Hengelo op en neer. Ook had hij toen al een elektrische motor met accu's. Daarmee was hij zelfs de eerste in het hele land. Op een zeker moment is hij voor zichzelf begonnen met een eigengemaakt draaibankje. Hij maakte o.a. Jacobsladders en voederbakken voor de boeren. Ook legde hij drinkbakken voor koeien in de stallen aan.

Jan en Gerritdina kochten de rechter helft van een blok van twee woonhuizen (nr. 46) aan de toenmalige Weleweg. In 1920 diende hij een aanvraag in om in zijn tuin een flinke werkplaats te mogen bouwen en in 1928 vroeg hij vergunning, om het huis te verbouwen tot winkel-woonhuis. Zo groeide het bedrijf zo langzamerhand uit en kon het gezin ervan bestaan. Aanvankelijk was Jan nog in deeltijd bij Hazemeyer blijven werken, maar nu hoefde dat niet meer. Hij repareerde en verkocht fietsen en bromfietsen, maar ook wasmachines en naaimachines.

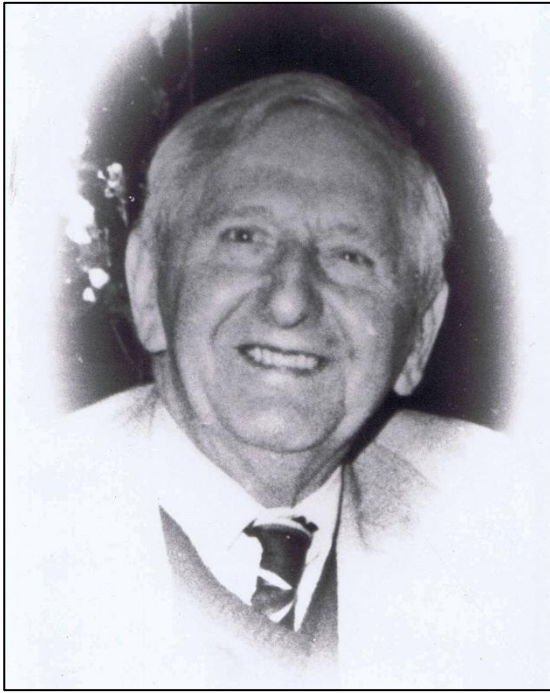
In de dertiger jaren kwam zoon Gerrit Herman, beter bekend als "Els-Gerrad", ook in de zaak. Hij kocht het linker huis erbij. Beide huizen werden winkel. Eerst het rechter en later het linker gedeelte. Een deel van het gezinsinkomen werd verdiend met de verkoop van benzine.

Bij "Els-Jan" waren de pompen altijd open, ook op zondag. Als de ouders dan een keer uitgingen, bedienden de dochters de pomp. Een opvallend

verhaal was daarbij dat van een klant, die pas een tweedehands DKW had gekocht. De tank moest volgegooid worden, maar er kwam geen eind aan. Toen de teller op f 25,- stond zijn ze maar gestopt. Later bleek, dat onder de auto een extra tank gemonteerd was, waarmee de vorige eigenaar benzine had kunnen smokkelen.

Hierboven en hiernaast staan foto's van de winkel, eerst, toen alleen het pand Nr. 46 in gebruik was en daarna, toen ook Nr. 48 erbij betrokken werd.

Gerrit Herman Nijhuis, "Els-Gerrad"

Gerritje van Wezel

In 1941 trouwde Gerrit Herman Nijhuis met Gerritje van Wezel en runden zij samen het bedrijf.

In de werkplaats hing een gezellige sfeer. Er werden altijd geintjes gemaakt met de jongens. Namen van werknemers vallen. Henk ter Avest, Teun Vierdag, Bennie ten Brincke. Ook waren er wel eens jongens uit Boekelo aan het sleutelen en de schoolkinderen brachten hun fietsen met lekke banden of afgelopen ketting. Na schooltijd stonden ze dan gerepareerd weer klaar. Het was soms zo'n vrolijke boel, dat moeder en dochters zich wel eens afvroegen, of er wel gewerkt werd.

Els-Jan, Els-Gerrad en de zijnen hadden altijd een grote belangstelling voor motoren. Zo werd graag de TT bezocht en ging bijvoorbeeld Henk ter Avest een keer in alle vroegte bij Gerrad achter op de motor om niets van het evenement in Assen te missen.

Een paar foto's van de winkel.

Hieronder staan dan ook foto's van Els-Jan, Els-Gerrad en zijn vrouw Gerritje, elk gezeten op een motor en is er een fraaie plaat van De motorclub, gefotografeerd in Groenlo voor hotel De Pelikaan.

Tot 1970 ging het goed met de zaak. Toen kwam daar ineens verandering in. Op de zaterdag na Pasen, op 4 april 1970, werden twee loodsen met daarin de werkplaats en het magazijn getroffen door een uitslaande brand. Jongelui uit het nabij gelegen clubhuis "Klub '68" wisten uit de brandende gebouwen nog zo'n 35 nieuwe fietsen te redden, maar verder ging bijna alles verloren. Gerrad had veel eigengemaakt gereedschap gehad en omdat zijn gezondheid te wensen overliet, had hij nu geen zin meer om weer helemaal opnieuw te beginnen. Wel had hij een verzekering afgesloten met recht op herbouw en werd de zaak dus ook weer opgebouwd.

De brandweer maakte van deze brand het volgende verslag:

4 april (1970), kleine brand werkplaats Dirk Papestraat 46. Schade f 20.000,--

Bij aankomst stond de werkplaats, waarin zich gasflessen bevonden, geheel in brand. Voordat een straal ingezet kon worden voor koeling van deze flessen, explodeerde een acetyleen-cilinder. Direct werden op de scheiding werkplaats en magazijn 2-1" HD stralen ingezet, waarbij één straal de andere zuurstof- en acetyleen-cilinders koelde. Met 4-1" LD stralen werd vervolgens de vuurhaard aangevalen en geheel ingesloten. Na 30 min. kon het "brand meester" aan de A.C. worden doorgegeven. In verband met de zeer brandbare inhoud duurde de nablissing nog geruime tijd.

Deze beide afbeeldingen tonen het trotse begin na het vergroten van de winkel in het dubbele pand Nr. 46/48 en het trieste einde van de werkplaats in 1970.

Bennie ten Brincke werkte al zes jaar als knecht bij Els-Gerrad. Hij had in de laatste winter nog met veel zorg een motor voor zichzelf opgeknapt, maar die lag na de brand als oud ijzer in de sloot.

Gerrad zette de zaak te koop, maar er was geen gegadigde voor. Toen wilde Bennie het geheel wel huren. 15 juli 1970 heeft hij de zaak overgenomen. De familie Nijhuis verhuisde naar de Boekelosestraat en Gerrad werkte daarna nog enkele jaren in de fabriek.

De daarop volgende maand is Bennie getrouwd met Hermien. Dat was het begin. Alles of niets. Hij betaalde f150, per week voor woonhuis en werkplaats en nam de materialen over. Zo zijn ze met veel enthousiasme en weinig middelen begonnen. Bennie was 23 en Hermien 22 jaar. Fietsenmakers hadden de tijd mee. Roken was slecht en bewegen goed en de benzine werd schaars en duur. Toen begon men fietsen te kopen. In het begin werd twaalf uur per dag gewerkt. Fietsen en bromfietsen werden verkocht en gerepareerd en er was ook veel werk met melkmachines met Lister- en soortgelijke motoren. Daarvan stonden er zo maar twintig, dertig in de werkplaats. Als zo'n ding niet wilde lopen, moest je er naartoe. 's Morgens om zeven uur je bed uit en bij de boeren langs. Dan had weer iemand petroleum of iets dergelijks in de tank gegooit. Daarvoor stonden reserve motoren klaar, maar je werd er wel vroeg voor uit bed gebeld. In die tijd had je nog meer dan nu contact aan huis met de klanten, bijvoorbeeld voor het afleveren van een bromfiets en het geven van instructies.

Deze foto's zijn gemaakt, nadat Bennie ten Brincke de zaak had overgenomen en de werkplaats en showroom herbouwd was.

Bennie en Hermien hebben vijf jaar later de zaak gekocht. Het werd echter steeds meer duidelijk, dat de gemeente op deze plaats geen winkelpand wilde handhaven en daarom werd gezocht naar een andere plaats in Boekelo om een nieuw bedrijfspand met woonhuis voor de rijwiel- en bromfietshandel te kunnen bouwen. Even was een plek aan de Beckumerstraat in beeld tussen de Diamantstraat en de Schierbeekstraat, maar toen kwam het terrein van de voormalige melkfabriek aan de Windmolenweg vrij. Daar was meer ruimte voor het bedrijf en een woonhuis.

Op 15 augustus 1985 werd de nieuwe zaak geopend en mag Erwin, de jongste telg uit de familie Ten Brincke, onder het toezicht van zijn ouders en zijn zus Karin het lint doorknippen, waarna de deur geopend kon worden en de genodigden het pand konden bewonderen.

In het jaar 2010 vierden Bennie en Hermien het veertig jarig jubileum van hun zaak in dit zelfde pand. Duidelijk blijkt dat de keuze om

naar de Windmolenweg te verhuizen een goede geweest is. Thans staan de bromscooters glimmend bij de entree en kun je zien, dat het bedrijf met de tijd meegegaan is en de trends door de jaren heen goed heeft gevolgd.

Els-Jan heeft meer dan honderd jaar geleden nooit kunnen bevroeden, dat deze zaak en dit assortiment in deze branche nog steeds een prominente plaats zou innemen in het Boekelo van 2011.

Bennie viert op oudejaarsdag zijn 65ste verjaardag. Voor velen een moment om het arbeidzame leven vaarwel te zeggen. Bennie en Hermien zijn echter zeker van plan nog actief te blijven, maar kunnen zich gelukkig prijzen, dat hun dochter Karin het stokje van hun overneemt. Het bedrijf is klaar voor de toekomst en gaat onder leiding van de volgende generatie met vertrouwen op weg naar het vijftigjarig jubileum.

Met deze zonovergoten plaat, gemaakt op 16 oktober 2011 op “Oude Voertuigendag” besluit ik dit artikel. De foto doet goed recht aan de frisse uitstraling van het bedrijf, waarvan de wortels lagen aan de Dirk Papestraat.

© J.J. de Boer – Boekelo, 27 november 2011.

Bronvermelding:

1. Interview met de dochters van Gerrit Herman Nijhuis en Gerritje van Wezel
2. Bevolkingsregisters van Lonneker en Enschede en het computerprogramma Genlias
3. Boerderijen in Enschede 3 – boerderijnummers 111 en 117, betreffende Elskotte en De Els
4. Interview met Bennie en Hermien ten Brincke.

Op de volgende bladzijden volgen deelkwartierstaten van Nijhuis en Ten Brincke / Morssink.

Deelkwartierstaat van Gerrit Herman NIJHUIS.

Generatie I

- 1 **Gerrit Herman NIJHUIS**, geb. Lonneker 05-12-1912.
Tr. Lonneker 16-08-1941 **Gerritje van WEZEL**, geb. Lonneker 07-11-1915.
Uit dit huwelijk:
Twee kinderen.

Generatie II

- 2 **Jan NIJHUIS** (Elsjan), bankwerker (1906), rijwielhandelaar (1932), geb. Lonneker 28-09-1882, overl. Enschede 05-03-1964.
Tr. Lonneker 23-11-1906.
- 3 **Gerritdina BRUS**, geb. Lonneker 22-09-1885, overl. Enschede 20-12-1955.
Uit dit huwelijk:
 1. **Johanna Engelina**, geb. Boekelo 13-05-1907.
Tr. Lonneker 19-11-1932 **Johan VOOGSGEERD**, landbouwer, geb. Lonneker 1903/1904.
 2. **Gerrit Herman**, geb. Boekelo 26-04-1910, overl. Boekelo 09-09-1910.
 3. **Engelina Willemina**, geb. Boekelo 26-04-1910.
 4. **Gerrit Herman**, geb. Lonneker 05-12-1912 (zie 1).
 5. **Hendrika Gerritje**, geb. Boekelo 08-12-1914.
 6. **Herman Johan**, geb. Boekelo 12-01-1918, overl. Boekelo 10-03-1919.
 7. **Gerdina Hermina**, geb. Boekelo 06-10-1919, overl. 2004.
 8. **Gerhard**.

Generatie III

- 4 **Hermannus NIJHUIS**, landbouwer, geb. 24-04-1841, overl. Boekelo 16-07-1925.
Tr. Lonneker 13-06-1872.
- 5 **Johanna JAASINK**, geb. 11-03-1847, overl. Boekelo 31-12-1916.
Uit dit huwelijk:
 1. **Hendrik Jan**, fabrieksarbeider, landbouwer, geb. Lonneker 01-09-1880, overl. Boekelo 27-10-1918.
Tr. Lonneker 07-11-1908 **Hendrika NIJHUIS**, landbouwster, geb. Lonneker 19-12-1878, overl. 15-12-1951, dr. van **Bertus NIJHUIS**, landbouwer, en **Gerridina VOOGD**.
 2. **Jan** (Elsjan), geb. Lonneker 28-09-1882 (zie 2).
 3. **Arend Jan**, fabrieksarbeider, geb. Lonneker 1884/1885.
Tr. Lonneker 12-06-1915 **Berendina Aleida ter MORS**, dr. van **Hermannus ter MORS**,

spoorwegaarbeider, en **Johanna GEUVERS**.

4. **Willemina Hendrika**, geb. Lonneker 1889/1890, overl. Lonneker 20-02-1896.

6 **Gerrit Jan BRUS**, landbouwer, geb. Haaksbergen 1861/1862.

Tr. Lonneker 10-07-1885.

7 **Enneken ROOSINK**, geb. Lonneker 1863/1864.

Uit dit huwelijk:

1. **Gerritdina**, geb. Lonneker 22-09-1885 (zie 3).

2. **Wilhelmina Johanna**, geb. Lonneker 1888/1889.

Tr. Lonneker 29-11-1913 **Jan RADEMAKER**, landbouwer, geb. Lonneker 1881/1882,
zn. van **Jan Willem RADEMAKER**, landbouwer, en **Eulken NIJHUIS**.

Deelkwartierstaat Ten BRINCKE / MORSSINK.

Generatie I

1 **Kinderen Ten Brincke**

Generatie II

2 **Bernardus Wilhelmus Hendrikus (Bennie) ten BRINCKE**, geb. Haaksbergen 31-12-1946.

Tr. Haaksbergen 10-08-1970.

3 **Hermine Aleida Gerdina (Hermien) MORSSINK**, geb. Haaksbergen 19-06-1948.

Uit dit huwelijk:

Twee kinderen

Generatie III

4 **Johannes Hendrikus Martinus ten BRINCKE**, kabelwerker, metaalbewerker, geb. Eibergen 1912/1913.

Tr. Neede 18-11-1939.

5 **Maria Gerharda ten ELSEN**, geb. Neede 1911/1912.

Uit dit huwelijk:

1. **Bernardus Wilhelmus Hendrikus (Bennie)**, geb. Haaksbergen 31-12-1946 (zie 2).

6 **Hermanus Hendrikus MORSSINK**, fabrieksarbeider, wever, geb. Haaksbergen 1899/1900.

Tr. Haaksbergen 26-08-1933.

7 **Diena RIETMAN**, geb. Haaksbergen 1904/1905.

Uit dit huwelijk:

1. **Hermine Aleida Gerdina (Hermien)**, geb. Haaksbergen 19-06-1948 (zie 3).

INDEX

[Plaatsen]

Boekelo	9
Eibergen	10
Enschede	9
Haaksbergen	10
Lonneker	9, 10
Neede	10

Avest

Henk ter	3
----------------	---

Brincke

Bennie ten	3, 5, 8
Erwin ten	7
Karin ten	7

Brincke, ten

Bernardus Wilhelmus	
Hendrikus	10
Johannes Hendrikus	
Martinus	10

Brus

Gerrit Jan	10
Gerritdina	2, 9, 10
Wilhelmina Johanna	10

Elsen, ten

Maria Gerharda	10
----------------------	----

Geuvers

Johanna	10
---------------	----

Jaasink

Johanna	9
---------------	---

Mors, ter

Berendina Aleida	9
Hermannus	9

Morssink

Hermanus Hendrikus	10
Hermien	5, 8
Hermina Aleida Gerdina	10

Nijhuis

Arend Jan	9
Bertus	9
Engelina Willemina	9
Eulken	10
Gerdina Hermina	9
Gerhard	9
Gerrad	5
Gerrit Herman	2, 3, 9
Hendrik Jan	9
Hendrika	9

Hendrika Gerritje	9
Herman Johan	9
Hermannus	9
Jan	1, 9
Johanna Engelina	9
Willemina Hendrika	10

Rademaker

Jan	10
Jan Willem	10

Rietman

Diena	10
-------------	----

Roosink

Enneken	10
---------------	----

Vierdag

Teun	3
------------	---

Voogd

Gerridina	9
-----------------	---

Voogsgeerd

Johan	9
-------------	---

Wezel

Gerritje van	3
--------------------	---

Wezel, van

Gerritje	9
----------------	---